

Dr. Halil YILMAZ

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi Üyesi

Yapı Denetim Kuruluşlarının, İş Kazalarından Doğan Tazminat Sorumluluğu

1. Genel Olarak

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması, 30.6.2012 tarihinde yürürlüğe giren (bazı maddelerin yürürlüğü değişik tarihlere yayılmıştır), 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile işverene bırakılan yükümlülüklerden biridir. Söz konusu kanunla birlikte, 4857 sayılı İş Kanununa nazaran çok daha ileri seviyede koruma sağlayan iş sağlığı ve güvenliği hükümleri mevzuatımıza girmiştir¹.

İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür (m. 4). Bu çerçevede işveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksanlı bulundurmamak zorundadır. Bunun yanında, işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını izlemek, denetlemek, uygunsuzlukların giderilmesini sağlamak (m. 4/1-b), iş güvenliği önlemleri ve riskleri konusunda işçileri bilgilendirmek (m. 16) ve gerekli iş güvenliği eğitimini alma-

sını sağlamak (m.17) durumundadır. Ayrıca işveren iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda çalışanların veya temsilcilerin görüşlerinin alınmasına, teklif getirmelerine ve bu konulardaki görüşmelerde yer alma ve katkıda bulunmalarına imkan sağlar (m. 18).

İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacıyla yapılması gerekenler, özellikle işverenlerin bu konudaki yükümlülükleri teknolojik gelişmeler ve işyerlerinde ortaya çıkan yeni riskler nedeniyle sürekli değişip gelişmekte; buna bağlı olarak değişimin hayata geçirilmesi için mevzuatta da yeni düzenlemeler yapılmaktadır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak iş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen normlarda meydana gelen hızlı değişim, genellikle işverenlerin bu konudaki yükümlülüklerini de artırmaktadır. Anılan Kanunun 37. maddesiyle 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrası, 63 üncü maddesinin dördüncü fıkrası, 69 uncu maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ile 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 95, 105 ve geçici

2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu arada şu düzenlemeler yapılmıştır:

1. 6331 sayılı Kanunu'nun 30. maddesiyle ilgili olarak, 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği (İSGHY),
2. Aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik (İGUY),
3. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 10 uncu ve 30 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır),
4. 18.01.2013 tarih 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren, elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerini kapsayan İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik,
5. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21 inci maddesine dayanarak hazırlanan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliği 05.02.2013 tarih 28550 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İş sözleşmesinin kişisel ve sürekli ilişki kuran niteliği gereği; işçiler sadakat borcu, işverenler ise işçileri gözetme borcu altındadırlar². İş sözleşmesinin zayıf tarafını oluşturan işçi, işverene kişisel olarak bağımlıdır. Bu nedenle işveren, işçinin hayatının, sağlığının ve bedensel bütünlüğünün, işin niteliğinden veya işyeri koşullarından doğan tehlikelere karşı gözetim borcu altındadır. Hem kamu hukukuna (6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu m. 4) hem de özel hukuka (Türk Borçlar Kanunu m. 417) dayanan³ gözetme borcunun sınırını ve kapsamını dürüstlük ve iyi niyet kuralları belirler (TMK m. 2)⁴. Gözetme borcunun kamu hukukundan kaynaklanan dayanağını oluşturan 6331 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile özel hukuktan kay-

naklanan dayanağını oluşturan Türk Borçlar Kanunu'nun 417. maddesi arasındaki fark, 417. madde işverenin sorumluluğunu "işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla" sınırlandırırken, 6331 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesinde bu sınırlandırmanın "her türlü tedbirin alınması" şeklinde ifade edilmiş olmasıdır⁵. İşçiyi gözetme borcu; işçinin sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasını da içeren, kapsamı özellikle yapılan işin tehlikesine göre sürekli gelişerek değişen bir borçtur⁶.

Ülkemizde iş kazası ve meslek hastalıkları, diğer sektörlere nazaran ne yazık ki inşaat sektöründe çok daha fazla sayıda meydana gelmektedir. İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesinin en önemli yollarından biri, işverenlerin bu konuda kendilerine düşen ödevleri yerine getirmeleridir⁷. Bu nedenle, işverenin gözetme borcunu gereği gibi yerine getirmiş sayılabilmesi için, sadece önlem alması yeterli olmamakta, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapması da gerekmektedir. İnşaat işvereni bunları yaparken, yapı sahibinin ve kamunun çıkarlarını göz ardı edemez. İnşaat faaliyeti müteahhidin özgür iradesine göre yürüteceği ve şekilleneceği bir faaliyet değildir. İmar mevzuatı hükümlerine uymak zorundadır. Kanun koyucu müteahhidin yapıyı imar mevzuatı hükümleri ile yapı sanat ve tekniğine uygun yapılmasını sağlamak için emredici hükümler getirmiştir.

Ülkemizde yıllardır yürürlükte olan imar mevzuatına rağmen, uygulamada etkili bir yapı denetiminin sağlanamadığı bilinen bir gerçektir. Bu eksikliğin giderilmesi için, yapı denetiminin özel kuruluşlar eliyle yapılmasını sağlamak üzere önce 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış, bu Kararnamenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine 4708 sayılı halen yürürlükte bulunan Yapı Denetimi Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Böylece söz konusu kanun ile hukuk düzenimize "yapı denetim kuruluşları"

adıyla yeni bir kuruluş girmiş, bu kuruluşlara tüzel kişilik ve yapıların denetimiyle ilgili yetkiler verilmiştir. Bu çalışmamızda; iş kazalarının sıkça yaşandığı inşaat sektöründe yapı denetim kuruluşlarının, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasındaki yükümlülükleri ince lenerek iş kazasından kaynaklanan tazminat sorumlulukları belirlenmeye çalışılacaktır.

II. İşverenlere İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Getirilen Yükümlülükler

1. Önlem Alma ve Denetim Yükümlülüğü

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 4. maddesi gereğince, işveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğün kapsamı, anılan maddede, "her türlü tedbirin alınması" (m. 4/1-a) şeklinde ifade edilmiştir. Alınacak önlemlerin kapsamına eğitim ve bilgi vermek, organizasyon yapmak, gerekli araç ve gereçleri sağlamak, sağlık ve güvenlik tedbirlerini değişen şartlara uygun hale getirmek ve mevcut durumu iyileştirmek, işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izlemek, denetlemek ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamak, risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmak da girmektedir (m. 4)⁸. Hemen belirtmek gerekir ki, 'her türlü tedbir' ifadesinin içine nelerin gireceği hususu yeterince açık değildir⁹. Bir değerlendirme yapmak gerekirse, her türlü tedbir ifadesi, alınabilecek hiçbir tedbirin dışarda bırakılmaması anlamına gelmektedir. Bu ise kanun, tüzük ve yönetmelikte yer verilmemiş olsa dahi, işverenin o anki bilim, tecrübe ve teknolojinin ulaştığı düzeye göre alınabilecek tüm önlemleri eksiksiz alması anlamına gelmektedir. Kanun bunun sınırını göstermemiştir. O halde işverenlerin tedbir alma yükümlülüğünün sınırı, 'o işyeri için gerekli olma'dır. O işyeri için gerekli olmanın sınırını ancak bilim, tecrübe ve teknolojinin ulaştığı nokta belirleyebilir¹⁰. Bu ne-

denle, işverenin, sadece genel hükümler içeren yönetmelikleri uygulaması, önlem alma yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması bakımından yeterli kabul edilemez. Mevzuatta yer verilmiş olsun veya olmasın, önlemlerin alınması tek başına yeterli değildir. Ayrıca alınmış olan önlemlerin etkinliğini artıracak uyarı işaretlerine işyerinde yer verilmeli, tam anlamıyla engellenemeyen risklere karşı işçilere kişisel koruyucu malzemeler verilmeli ve işyerinde kullanılan araç, gereç ve makinanın hatalı kullanımından dolayı herhangi bir kazanın meydana gelmesini engellemek amacıyla bunların kullanımına dair önlemlerin de alınması gerekmektedir¹¹. Yapı denetim kuruluşlarının görev yaptığı inşaat işyerinde, anılan önlemleri almakla yükümlü olan inşaat işvereni de, alması gereken önlemleri belirlemeden önce, işyerindeki kaza ve meslek hastalığı risklerini iş güvenliği uzmanları aracılığıyla tespit etmeli, dolayısıyla risk değerlendirmesi yapmalıdır (6331 s. k. m. 4/1-c). Teknolojinin sürekli geliştiği günümüzde, alınacak önlemlerin sınırının çizilmesi oldukça güç olup, her somut olaya göre değerlendirme yapılmalıdır¹².

İşveren, alınmış önlemlerin, iş kazası ve meslek hastalığı risklerini engellemede etkinlik sağlanması için, iş güvenliği önlemlerine işçilerin uyumunu denetlemekle de yükümlüdür (m. 4/1-b)¹³. İşveren, yönetim hakkının bir parçası olan disiplin cezası uygulayarak¹⁴, işçilerin alınan önlemlere uyumunu sağlayabileceği gibi, işin güvenliğini kasten veya ihmali davranışıyla tehlikeye düşüren işçinin iş sözleşmesini derhal feshetme hakkına da sahiptir (İK m. 25/II-1)¹⁵.

2. Bilgilendirme ve Eğitim Yükümlülüğü

İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için, işçileri iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirme ve eğitime ödevi, 6331 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleriyle işverenlere yüklenmiştir. İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve sürdürülebilmesi amacıyla; çalışanları, işin tehlikeleri ile bunlardan doğan risklere karşı alınmış ve alına-

çak tedbirler hakkında derhal bilgilendirmesi gerekir. İşverenin bilgilendirme yükümlülüğü sadece kendi çalışanları ile sınırlı değildir. Kanuna göre; işveren başka işyerlerinden gelen çalışanların da gerekli bilgileri almalarını sağlamak üzere, söz konusu çalışanların işverenlerine gerekli bilgileri vermek zorundadır (m. 16/2). Başka işyerinden çalışmak üzere gelenler kapsamına, geçici iş ilişkisi veya asıl işveren alt işveren ilişkisi çerçevesinde işyerine çalışmak üzere gelenler oluşturacaktır¹⁶. Bunun gibi eser sözleşmesi ile çalışan müteahhit işçileri veya kamu görevlileri bakımından geçici görevle gelenler¹⁷ ve inşaat işlerinde yapının denetimi ile görevli yapı denetim kuruluşu çalışanları da bu kapsamda sayılacaklardır.

İşveren işe başlamadan önce, çalışma ve iş değişikliğinde, iş ekipmanlarının değişmesi veya yeni teknoloji uygulanması halinde, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almalarını sağlar (m. 17). Mesleki eğitim de bundan ayrı tutulamaz. Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenlerin çalıştırılması yasaklanmıştır (m. 17/3). Ancak mesleki eğitimle ne kastedildiği yasa da açıklanmamıştır¹⁸. 6331 sayılı Kanun'un 15/2. maddesine göre "Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu olmadan işe başlatılamaz". Aynı kanunun 25/1. maddesi ve bakanlığın tebliği ise, yapı işlerini çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerden kabul etmiştir. Bu itibarla, inşaat işyerlerinde mesleki eğitim verilmeksizin ve sağlık raporu alınmaksızın işçi çalıştırılmaması gerekir.

3. Örgütlenme Yükümlülüğü

6331 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle, elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu sayıya dahil kişilerin yalnızca bir işverene ait çalışanlar olması şart değildir. İnşaat işi altı

aydan uzun sürmesi gereken niteliğe sahip bir iş ise ve işyerinde en az elli işçi çalışıyorsa, inşaat işverenin işyerinde iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturmaya gereklidir. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular (m. 22/1)¹⁹.

İşverenler, belirlenen çalışma süresi nedeniyle işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda; işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurar (m. 8/6). İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanları, görevlendirildikleri işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirleri işverene yazılı olarak bildirir; bildirilen hususlardan hayati tehlike arz edenlerin işveren tarafından yerine getirilmemesi hâlinde, bu hususu Bakanlığın yetkili birimine bildirir (m. 8/2)²⁰.

Bu sistemde işyerleri, "az tehlikeli", "tehlikeli" ve "çok tehlikeli" şeklinde üç gruba ayrılmaktadır. İşyerlerinin hangi tehlike sınıfında olacağı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, çıkarılan tebliğ ekindeki EK-1 listesinde belirlenmiştir²¹. Tebliğe²² göre, tehlike sınıfının tespitinde bir işyerinde yürütülen asıl işin tehlike sınıfı dikkate alınır. Asıl işin tayininde tereddüde düşülmesi halinde işyerinin kuruluş amacına bakılır. İşyerinde birden fazla asıl iş tanımına uygun faaliyetin yürütülmesi halinde, bu işlerden tehlike sınıfı yüksek olan iş esas alınır. Yayımlanan listeye göre 'ikamet amaçlı olan veya olmayan binaların' inşaatı çok tehlikeli sınıfta yer almaktadır. İş güvenliği uzmanlarının görev alabilmeleri için; çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde (A) sınıfı, tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en az (B) sınıfı, az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise en az (C) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip olmaları şartı aranır. Bakanlık, iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin görevlendirilmesi konusunda sektörel alanda özel düzenleme yapabilir (m. 8/5).

İşveren, çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır (6331 s. k. m. 4/1-c; Yön. m.

5). Yönetmeliğe göre risk değerlendirmesi: “İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları (m. 4/f)” ifade etmektedir. Amaç, risklerin neler olduğu, kaynakları, etki alanındaki kişiler ile bu risklerin kabul edilebilir olup olmadığının ve önleme faaliyetlerinin belirlenmesidir²³. Risk değerlendirmesi işverenin oluşturduğu bir ekip tarafından gerçekleştirilecektir²⁴. Risk analizi yöntemlerinin seçiminde, işletmenin faaliyetine ilişkin özellikleri, işyerindeki tehlike veya risklerin nitelikleri ve işyerinin kısıtları gibi faktörler ya da ulusal veya uluslararası standartlar esas alınacaktır (Yön. m. 9). Ancak risk değerlendirmesinin kapsamı ve hangi yöntemle yapılacağı ortaya konulmuş değildir²⁵. Kanuna göre, çok tehlikeli sınıfta yer alan yapı işlerinin yapıldığı işyerlerinde risk değerlendirmesinin yapılmamış olması durumunda iş durdurulur (m. 25/1)²⁶.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işveren; Yönetmelikte belirtilen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması halinde, çalışan sayısı ve tehlike sınıfını dikkate alarak kendi işyerinde, iş güvenliği uzmanlığı görevini üstlenebilir (m. 6). Çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı (Yönetmelik m. 4/f), işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirebilir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet olarak yerine getirebilir. Tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir (m. 6/3). İş güvenliği uzmanının sınıfı işin tehlike derecesine göre değişmektedir. Çok tehlikeli sınıfta yer alan bina inşaat işyerlerinde A sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirilir (m. 8/5). Yapı denetim kuruluşu da kendi personeli arasından iş güvenliği uzmanı görevlendirebilir.

İş güvenliği uzmanlarının görevleri iş sağlığı ve güvenliğinin teknik unsurlarıyla ilgilidir. İş güvenliği uzmanlarının görevleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 6331 sayılı Kanun'un 30. maddesine dayanılarak çıkarılan ve 29.12.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde sayılmıştır. İş güvenliği uzmanı, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirleri işverene yazılı olarak bildirir (m. 9/2). İşverene yazılı olarak bildirilen iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirlerden hayati tehlike arz edenlerin, iş güvenliği uzmanı tarafından belirlenecek makul bir süre içinde işveren tarafından yerine getirilmemesi hâlinde, uzman bu hususu işyerinin bağlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne bildirme yetkisini haizdir (m. 10/1-a).

6331 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesi uyarınca, henüz bu kanuna göre ilgili yönetmeliklerin tümü çıkarılmadığından 4857 sayılı Kanun'un 78. maddesine göre çıkarılan Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği'nin 6331 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümleri uygulanmaya devam edilecektir. Adı geçen Yönetmeliğin 4. maddesinde tanımlanan sağlık ve güvenlik koordinatörleri, yapı alanına ilişkin projenin tasarım, hazırlık ve uygulanma aşamalarında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacıyla sağlık ve güvenlik planı hazırlamak ve planın uygulanmasını koordine etmekle görevli gerçek veya tüzel kişilerdir. İnşaat işyerinde yönetmeliğin Ek-II listesinde belirtilen riskler mevcut değilse, işverenin sağlık ve güvenlik koordinatörü atama yükümlülüğü yoktur. Anılan yönetmeliğin 7. maddesine göre hazırlık koordinatörleri, yapı işlerinin tümünü kapsayan projenin hazırlık aşamasında sağlık ve güvenlik planı hazırlamalı ve işyerindeki risklerin engellenmesi amacıyla alınması gereken önlemleri belirlemelidirler. Proje koordinatörleri sağlık ve güvenlik planına uyumu denetleme, işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alıp almadıklarını denetleme, değişen ve gelişen risklere göre sağlık ve gü-

Yapı denetim kuruluşlarının inşaatı yapmak, onarmak, yıkmak, değiştirmek, yapımından vazgeçmek gibi bir yetkileri yoktur.

venlik planı ile dosya bilgilerini revize etme ve dosyanın uygulanmasını sağlama, işe sonradan katılan işverenler de dahil olmak üzere, proje kapsamındaki tüm işverenler arasındaki sağlık ve güvenlik koordinasyonunu sağlamakla yükümlüdürler.

III. Yapı Denetim Kuruluşları

Güvenli, sağlıklı, ekonomik yapı elde edebilmek amaçlarıyla yapıların, tasarım (proje) ve yapım (inşaa) aşamalarında yürürlükteki yapı mevzuatı, standart ve teknik esaslara uygun olarak yapılmasının sağlanması süreci olarak tanımlanan yapı denetimi²⁷, yapının yapım sürecine bağlı olarak sürdürülür. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun'un uygulanmasında yapım süresi; yapı sahibinin, yapı ruhsatını aldığı tarih ile yapı kullanma iznini aldığı tarih arasındaki dönemi ifade etmektedir (m. 1/d).

Kanunun 1. maddesine baktığımızda, yapı denetiminin iki önemli amacının olduğu sonucu çıkmaktadır:

1. Yapılarda can ve mal güvenliğinin sağlanması,
2. Yapı hasarı nedeniyle zarara uğrayan kişilerin haklarının korunması ve doğabilecek zararların tazmininin sağlanmasıdır.

Yapı denetimi hizmetlerini yerine getirecek olan tüzel kişiliği haiz yapı denetim kuruluşlarının görevleri, 4708 sayılı Kanun'un 2/3. maddesinde sayılmıştır. Bu kuruluşlar, yapı sahibi ile imzaladığı yapı denetim hizmet sözleşmesi uyarınca yapı denetim hizmetini yerine getirirler. Yapı sahibi, denetim yaptıracığı yapı denetim kuruluşunu sözleşme özgürlüğü çerçevesinde seçmekte özgürdür²⁸.

1. Yapı Denetim Kuruluşlarının İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması Konusundaki Yükümlülükleri

a. Genel Olarak

Yapı denetim kuruluşunun en önemli borcu, yapı sahibi ile yaptığı sözleşme gereği yapıyı denetlemektir. Kuruluşun borcu ne bir inşaat yapmak, ne inşaatda değişiklik yapmak, ne de ilave yapmak, onarmak veya yıkım gerçekleştirmektir. Kuruluşun borcu yapının, imar planlarına, projeye, fen, sanat ve sağlık kurallarına, ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun yapılmasını sağlamaktır. Borç, yapının yapı kullanma izninin alınması ile sona erer.

Yapı denetim kuruluşları, yapının yapılaçağı arsanın zemin ve temel tutanaklarıyla uygulama projelerini ilgili yasalara göre incelemek, uygulama proje ve hesaplarını denetleyerek ilgili yönetimlere (belediye) "uygunluk" görüşü bildirmekle görevlidirler. Buna ek olarak, yapının yapı iznine ve eklerine uygun olarak yapılmasını, yapıda kullanılan yapı gereçlerini ve bunların projelere, teknik şartname ve standartlara uygunluğunu denetlemek de bu kuruluşların görevlerindedir. Kanun, yapı denetim kuruluşlarını yapının izin belgesine, eklerine uygun bir biçimde bitirilmiş olduğuna ilişkin bir tutanağı ilgili yönetime sunmak görevini yüklemiştir (m. 2). Bunun dışında yapı denetim kuruluşunun ayrıca, ilgili idareye bazı bildirimlerde bulunma görevi bulunmaktadır. Projelerin uygunluğu (m. 2/3-a), yapıya ilişkin bilgileri bildirme (m. 2/3-dc), malzeme ve imalatla ilgili deneyleri yaptırma (m. 2/3-d), yapım işinin ruhsat ve eklerine aykırı yürütülmesi halinde bunu bildirme (m. 2/3-g) bu görevleri arasında sayılabilir.

Yapı denetim kuruluşu ile yapı sahibi arasındaki çerçeve sözleşme içeriği ve 4708 sayılı Kanun ve Yönetmelik hükümleri incelendiğinde, bu kuruluşların asıl uğraş ve sorumluluk konusunun büyük ölçüde kanunun amacını açıklayan 2. maddesinde de ifade edildiği üzere yapının, ruhsat ve ekleri ile

mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek olduğu, iş güvenliği ve sağlığı yönünden verilen görevin ikincil planda kaldığı, bunun da işvereni uyarmaktan öte gitmediği görülecektir. Görüldüğü gibi yapı denetim kuruluşlarının inşaatı yapmak, onarmak, yıkmak, değiştirmek, yapımından vazgeçmek gibi bir yetkileri yoktur. Görevi, denetlemek, yapıları tespit etmek, hatalı bulursa uyarmak ve bütün bunları tutanağa bağlamaktır²⁹.

Daha önce sadece belirli büyüklükte işyerleri için öngörülen işyeri hekimi ve işgüvenliği uzmanı çalıştırmanın 6331 sayılı Kanun ile birlikte artık tüm işverenler için zorunlu hale gelmesiyle birlikte, yapı denetim kuruluşunun, denetim elemanı, teknik eleman ve diğer yardımcı elemanları çalıştıran dolayısıyla, kendisi de bir işveren olması itibarıyla, ayrıca işyeri hekimi ve işgüvenliği uzmanı çalıştırma zorunluluğunun bulunup bulunmadığı düşünülebilir. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "Kapsam ve istisnalar" başlığını taşıyan 2. maddesine baktığımızda, yapı denetim faaliyetlerinin burada yer almadığı görülmektedir. O halde, işçi çalıştırmakla birer işveren olan yapı denetim kuruluşları, işyeri hekimi ve işgüvenliği uzmanı çalıştırmak zorundadırlar. Ne var ki, yapı denetim kuruluşu 6331 sayılı Kanun'un 6/1-a maddesi uyarınca, çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirebilir.

b. Uyarıda Bulunmak

Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un değişik maddelerinde yapı denetim kuruluşuna uyarıda bulunma görevinin yüklendiği görülmektedir. Buna göre; Yapının dışındaki parselde meydana gelmesi muhtemel yer kayması, çığ düşmesi, kaya düşmesi ve sel baskını gibi doğal yıkım olayları konusunda yapı sahibini yazılı olarak uyarmakla yükümlüdür (m. 3/3). İnceleme konumuz bakımından önem arzeden uyarma görevi ise Kanunun 2. maddesinde, işyerinde, iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda gerekli önlemlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyarmak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili bölge çalışma müdürlüğüne (şimdi Çalışma ve İş Ku-

rumu İl Müdürlüğü'ne) bildirmek olarak gösterilmiştir (m. 2/f)³⁰.

Konu iş sağlığı ve güvenliği olduğunda yazılı uyarının önemi artmaktadır. Zira yapı denetim hizmeti sunan kuruluş, genelde işyerine başka bir ifadeyle inşaat sahasına fiilen müdahale etmemekte, iş sağlığı ve güvenliği önleminin alınması ve sağlanması için işverenin dikkatini çekmekte, bu konuda bir davranışta bulunmasını ya da bulunmamasını söylemekte, tespit yapmakta ve rapor düzenlemektedir³¹. Uyarıda bulunma, iş kazası meydana gelmeden önce yapılması gereken bir davranış olmakla birlikte, iş sağlığı ve güvenliğinin daha fazla bozulmaması için kazadan sonra da uyarı yapılması gerekebilir. Benzer bir hüküm 6331 sayılı Kanun'un 8/2. maddesinde de bulunmaktadır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanları, görevlendirildikleri işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirleri işverene yazılı olarak bildirmek zorundadırlar.

Yapı denetim kuruluşlarının uyarı görevini yerine getirip getirmediği ancak bir iş kazası meydana geldiğinde gündeme gelmektedir. İş kazası 6331 sayılı Kanun'un 3/1-g maddesinde; işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen özre uğratan olay; 5510 sayılı SSGSSK madde 13'te ise; sigortalının işyerinde bulunduğu sırada; işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle; görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda; emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda veya sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olay olarak açıklanmıştır. İş kazası kavramının tanımı bakımından kanunlar arasında ortaya çıkan bu fark önemli uygulama sorunlarını ortaya çıkaracaktır³². Burada 6331 sayılı Kanun, iş kazası için bir tanım verirken, 5510 sayılı Kanun'un tanımla birlikte hangi hallerde meydana gelen kazanın iş kazası sayılacağını açıklaması

Yapı denetim kuruluşunun uyarı yükümlülüğü, yapıdaki her faaliyeti kapsamaz. Yükümlülükten söz edebilmek için bir inşaat faaliyetinin olması gerekir.

nedeniyle, daha kapsayıcı olması bakımından uygulanması gereken madde olacaktır. İşçi veya hak sahipleri açısından bir gelir ve aylık bağlanması söz konusu olduğunda 5510 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacak olmasında kuşku yoktur.

İster 6331 sayılı Kanun uyarınca isterse 5510 sayılı Kanun anlamında, iş kazası sayılan zarar verici olaylar, yapı denetim kuruluşunun her zaman hukuki sorumluluğunu doğurmaz. Öncelikle yapı denetim kuruluşunun sorumluluğu yapının yapım süresi ile sınırlıdır. Bu süre yapı sahibinin, yapı ruhsatını aldığı tarih ile yapı kullanma iznini aldığı tarih arasındaki dönemdir. Bu dönemin dışında meydana gelen iş kazalarından dolayı yapı denetim kuruluşunun uyarı görevinden söz edilemez. Belirtilen dönemin dışında meydana gelen zararlandırıcı olaylar, yapı denetim kuruluşunun yürüttüğü iş ile ilgili olarak meydana gelmemektedir.

Yapı denetim kuruluşunun uyarı yükümlülüğü, yapıdaki her faaliyeti kapsamaz. Yükümlülükten söz edebilmek için bir inşaat faaliyetinin olması gerekir. Örneğin bir kolon veya taşıyıcı kirişte elverişli olmayan malzeme kullanılması nedeniyle, kolon veya taşıyıcı kirişin üzerine binen yükün ağırlığını taşıyamayıp çökecek olması, yapım süreci ile ilgili bir uyarının yapılmasını gerektirebilir. Keza inşaat elektrik kablolarının kaçak yapması, açıktan geçirilmesi, kapatma düğmelerinin arızalı olması, her zaman için çalışan bir işçinin açıkta bulunan bu kablolarla basması sonucu ölüm ve yaralanması ile sonuçlanabileceğinden, bir inşaat faaliyeti içinde gerçekleşen ve uyarı görevine giren bir faaliyettir. Bununla birlikte işçinin yaralanmasına yol açan, inşaat alanında bulunan bir iş makinesinin bakımı esnasında işçinin çekici dü-

şürmesi inşaat faaliyeti değildir. Yapı denetim kuruluşuna kusur yüklenemez. Aynı şekilde inşaat işyerine gelip giden araçlarla ilgili faaliyet bir inşaat faaliyeti olmadığı için, yapı denetim kuruluşunun servis araçları ile ilgili iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir uyarı görevi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yapı denetim kuruluşunun, işverenin veya işyerindeki her faaliyet için bir uyarı görevi yoktur.

Öte yandan yapı denetim kuruluşunun uyarıda bulunmaması ile meydana gelen kaza arasında uygun nedensellik bağının bulunması gerekir. Kazanın meydana gelmesine yol açan iş güvenliği önlemlerinin işverence alınmamasında, yapı denetim kuruluşunun uyarmamasının etkisinin bulunması gerekir. Dolayısıyla, yapı denetim kuruluşunun işvereni uyarmaması, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmamasına sebep olmalı ya da sebepleri tetiklemelidir. Bunu belirlemek her zaman kolay olmaz.

c. Uyarının Amacı

Uyarının amacı, işverenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda alması gerekli önlemleri etkin hale getirmektir. Bu bağlamda uyarı işveren üzerinde yükümlülüklerini yerine getirmesi bakımından etkili bir araç olarak kabul edilmelidir. Yapı denetimine tabi olan müteahhit işveren, kendisine 6331 sayılı Kanun ve yönetmeliklerle getirilen önlem alma yükümlülüğünden kurtulmuş değildir. Kaldı ki, yapı müteahhidinin iş güvenliği önlemlerini alması bu uyarıya bağlı değildir. İşveren, uyarı olmasa dahi önlem almakla yükümlüdür.

Yapı denetim kuruluşunun işveren ya da işçilere karşı önlem alma ya da alınan önlemlere uyma konusunda zorlama, güç ve yaptırım uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Hangi önlemlerin alınması gerektiği konusunda, yapı denetim kuruluşuna kanun ya da yönetmelikte bir yükümlülük getirilmemiş olmakla birlikte, önlem alınması konusundaki uyarı, doğal olarak asgari düzeyde hangi önlemlerin alınması gerektiğinin açıklanmasını da içerir. Bu içeriğe, işverence başta 6331 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelikler gelmek üzere³³ iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tüm mevzuatta açıklanan yükümlülüklerin

yerine getirilmesi girer. Ancak yapı denetim kuruluşu işverenin yerine geçerek bir önlem alamaz; işverene emir ve talimat veremez.

Önlem alınması için yapı denetim kuruluşu yapı müteahhidi işverene bir süre verecek midir? Kanun ve Yönetmelikte buna ilişkin bir açıklık yoktur. Bu konuda bir süre verilmesi kanaatimizce işin doğasına uymaz. Önlem alınması için gereken süre, ancak işin niteliğinden kaynaklanan yani önlemin alınması için gereken bir süre olabilir. Ayrıca bir süre verilmesi demek, süreye uyulmadığı takdirde yaptırım uygulanmasını gerektirir. Oysa yapı denetim kuruluşunun böyle bir yetkisi bulunmamaktadır.

d. Uyarının Sonuçları

Yapı denetim kuruluşuna işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda uyarıda bulunma görevi yüklenmesi önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bir uyarıda bulunabilmesi için, kuruluşun en başta iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda ne gibi önlemlerin alınması gerektiğini bilmesi gerekmektedir. En azından mevzuatı ve teknik gelişmeleri bilmesi gerekir. Yapı denetim kuruluşunun bilmediği konuda uyarıda bulunması mümkün değildir. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, işverenlerin işçilerine karşı yükledikleri iş sağlığı ve güvenliği ödevlerini düzenlemektedir. Bir inşaat işverenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yukarıda açıklanan ve alması gerekli önlemleri yapı denetim kuruluşunun bilmesi gerekir. Bu itibarla, inşaat işyerlerinde, Gürültü, Elle Taşıma İşleri ve Titreşim Yönetmeliği, alınan önlemlerin etkinliğini artırmak amacıyla hazırlanan Güvenlik ve Sağlık İşaretleri, İş Ekipmanlarının Kullanılmasında Sağlık ve Güvenlik Şartları ve Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik hükümlerinin inşaat işverenlerince uygulanması gerektiğini bilmek durumundadır.

6331 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin, "4857 sayılı Kanun'un 77 nci, 78 inci, 79 uncu, 80 inci, 81 inci ve 88 inci maddelerine göre yürürlüğe konulan yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe

girinceye kadar uygulanmaya devam olunur" hükmü gereği 4857 sayılı İş Kanunu'nun 78. maddesine dayanılarak çıkarılan yönetmelik hükümleri uygulanmaya devam edilecektir³⁴. Yürürlükten kalktığı kabul edilecek olsa dahi yol gösterici olarak göz önüne alınmalıdır.

Yapı denetim kuruluşu uyarı görevi dışında iş güvenliğinden sorumlu tutulamaz³⁵. Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin 5/4-ı bendi uyarınca, yapı denetim kuruluşu inşaat alanında işçi sağlığı ve iş güvenliği ile çevre sağlığı ve güvenliğinin korunması için gereken tedbirlerin alınıp alınmadığını kontrol eder. Müteahhit uyarıya uymazsa yapı denetim kuruluşu yazılı olarak uyarıda bulunulduğunu ama müteahhidin buna uymadığını Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne bildirecektir. Yapı denetim kuruluşu uyarı görevini yerine getirdiğini tutanaklar ve müteahhide göndereceği ihtarnameler yoluyla ispat edebilir. İş sağlığı ve güvenliğini sağlamaya yönelik uyarıları müteahhide bildirdiğini ispat ettiği takdirde sorumluluktan kurtulur³⁶. Sözlü uyarılar bu konuda yeterli değildir. Bu hususu tanıklar yoluyla ispat edemez.

Yapı denetim kuruluşunun kanun ve yönetmelikle öngörülen uyarma, kontrol ve bildirme görevlerini yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi halinde, meydana gelen iş kazası veya meslek hastalığından doğan hukuki sorumluluğunda bu durum kendisine kusur olarak yansıtılır. İşyeri veya işletme yönetimi ya da güvenlik açısından her zaman değişiklikler meydana gelebileceğinden, uyarı, özü itibarıyla aktüel hale getirilmesi gereken kesintisiz bir yükümlülük olarak kabul edilmelidir.

Uyarının ortaya çıkaracağı bir başka önemli sonuç ise, ispat boyutuyla ilgilidir. Sorumluluk hukuku kapsamında uyarının yapıldığının ispatı, iş kazalarından dolayı gerek işveren ve gerekse işçi için kusurun belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlar.

2. Yapı Denetim Kuruluşlarının Hukuki Sorumluluğu

Sağlıksız yapılaşma dolayısıyla ortaya çıkan yapı zararları bakımından zarara uğra-

Türk hukukunda yapı denetim kuruluşlarının sorumluluğu konusu özel bir kanun ile düzenlenmiştir; ancak yetersizdir.

yanların zararlarını gidermeyi sağlayacak TBK m. 69 ve TMK m. 730'daki sorumluluk hükümleri dışında mevzuatta başka sorumluluk hükümleri bulunmamaktadır. Kaldı ki, gerek TBK ve gerekse TMK'deki düzenlemeler, taşınmaz maliki açısından getirilmiş sorumluluğa ilişkin hükümlerdir. Oysa yapım hatası nedeniyle yapıların yıkılması veya parçalarının ayrılması sonucunda yalnızca üçüncü kişiler değil, yapıların malikleri de zarara uğramaktadırlar.

Türk hukukunda yapı denetim kuruluşlarının sorumluluğu konusu özel bir kanun ile düzenlenmiştir; ancak yetersizdir. Bu yetersizlik, gerek yapı denetim kuruluşları, gerekse üçüncü kişiler açısından, sorumluluk nedeniyle, bazı durumlarda hukukun genel ilkelerine ve diğer kanunlara başvurma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Yapı denetim kuruluşlarının hukuksal sorumluluğu, 4708 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre: "Yapı denetim kuruluşları, denetçi mimar ve mühendisler, proje müellifleri, laboratuvar görevlileri ve yapı müteahhidi ile birlikte yapının ruhsat ve eklerine, fen, sanat ve sağlık kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılmış olması nedeniyle ortaya çıkan yapı hasarından dolayı yapı sahibi ve ilgili idareye karşı, kusurları oranında sorumludurlar."

a. Yapı Hasarlarından Dolayı Sorumluluğu

Yapı denetim kuruluşunun ilgili idareye ve yapı sahibine karşı olmak üzere iki çeşit sorumluluğundan söz edilebilir. Bunlardan ilki kamusal niteliği olan fenni mesuliyettir³⁷. Yapıların denetiminden kaynaklanan ilişkide, yapı denetim kuruluşu görevini yaparken bir takım kamusal kurallarla bağlıdır. Bu bağlılık, yapıyı denetleme zorunluluğunun

yapı sahibinin rızasını gerektirmediği özellikle, yapının ruhsat ve eklerine, mevzuata ve teknik kurallara uygun olarak yapımının tamamlanmasında kendini gösterir. Bir yapının yapımı, tek başına, yapı sahibi ile arasındaki mülkiyet ilişkisinin ötesinde, başka yapıların da etki alanına aldığı, insanların ortak kullanımına ait cadde, sokak, kaldırım gibi ortak sahaları etkiler. Fazla sayıda bağımsız bölümden meydana gelen yapılarda ise, yararlananların çokluğu, yararlananların ve yapının kullanım şeklinin zaman içinde sürekli olarak değişkenlik göstermesi gibi olgular ile yapının niteliği, konumu, özgülendiği amaç gibi unsurlar, yapının kamuyu ilgilendiren yönünü ortaya koymaktadır. Böylece, denetim kuruluşu, yapı denetimi yaparken, kamusal ve toplumsal sorumluluk da üstlenmiş olmaktadır. Denetim sırasında uygulanan kural ve yöntemler kaynağını sözleşmeden değil, yapı tekniği ve biliminden alır. Yapı denetim kuruluşu öncelikle bu kurallarla bağlıdır³⁸.

b. İş Kazalarından Dolayı Sorumluluğu

Yapı denetim kuruluşu inşaat işyerinde ve işinde, işçi ya da işveren olmadığı gibi bunlardan birisinin yanında yer alan bir kişi de değildir. İnşaat işyerinde, yapım işini kamu ve yapı sahibi adına denetleyen üçüncü kişi durumundadır. İnşaat işverenin (yapı müteahhidi) işçisinin geçirdiği iş kazasında sorumluluk açısından da üçüncü kişidir. Bu nedenle, iş kazasındaki sorumluluğu TBK'nın haksız fiile ilişkin hükümlerine göre değerlendirilmelidir³⁹. Üçüncü kişi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddesinin dördüncü fıkrasına göre; kazaya, hastalığa veya meslek hastalığına uğrayan sigortalı ile bunun işvereni dışında kalan tüm kişileri ifade etmektedir.

Yapı denetim kuruluşları tüzel kişiliği haiz kuruluşlar olması itibarıyla, inşaat işyerinde görev yapan denetim elemanlarının haksız fiillerinden kaynaklanan sorumlulukları, Türk Medeni Kanunu'nun 50/1. maddesi ile Türk Ticaret Kanunu'nda, özel hukuk tüzel kişisi olan şirketlerin sorumluluğunu düzenleyen

hükümlere tabidir (TTK. m. 371, 570, 632, 234, 280, 317). Tüzel kişiler, bir sözleşmeyi, borcu, işlevi veya yükümlülüğü yerine getirirken “yardımcı kişi” kullanabilirler. Dolayısıyla, yalnızca yürütme organları aracılığı ile değil, organları tarafından seçilen ve görev verilen “yardımcı kişiler” aracılığı ile de işlerini görürler. Yardımcı kişi tüzel kişinin kendi personeli olabilir. Yapı denetim kuruluşu üstlendiği yapı denetim işini hizmet sözleşmesi ile çalışan denetim elemanlarına yaptırırken, bunların yardımcı kişi sıfatıyla verdikleri zararlardan dolayı TBK'nın 66. veya 116. maddesi uyarınca sorumludur⁴⁰.

c. Kusur

Hukukta bir zararın ortaya çıkması halinde sorumluluk, ya haksız bir eyleme ya kanuna ya da sözleşmeye dayalı olarak ortaya çıkar. Yapı denetim kuruluşunun yapı sahibine karşı olan sorumluluğu sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Kanunun “kusurları oranında sorumludurlar” ifadesinden (m. 3) kusur sorumluluğu ilkesinin benimsenmiş olduğunu anlıyoruz.

Bir kimsenin sorumluluğundan bahsedebilmek için aranacak temel koşul, sorumlu tutulacak kişinin işlediği bir eylemin bulunmasıdır. Kendisinden tazminat istenecek kişinin bir eylemi yoksa sorumluluğu da söz konusu olmayacaktır. Denetim borcunun bir özen borcu olduğu sonucuna varıldığı takdirde uyarı borcuna aykırı eylem; uyarının hiç yapılmaması, eksik yapılması, yerinde ve zamanında yapılmaması, kötü yapılması yani özensiz yapılması şeklinde ortaya çıkabilir. Sorumlu bu davranışları ya tamamen yerine getirmemekte ya da gereği gibi yerine getirmemekte suretiyle yapması gereken aktif davranışı yapmamaktadır. Bu davranış kusuru meydana getirir. Bunun aksine davranılması, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde yapı denetim kuruluşuna yüklenen kusur oranını artıracaktır. Zira uyarıda bulunma borcu, yapı denetim kuruluşuna ait kanundan kaynaklanan bir borçtur. İş kazasında, yapı denetim kuruluşu kendisine kanun ile yüklenen uyarma görevini yerine

getirmemekte başka bir ifadeyle alınması gereken önlemlerin alınmasındaki uyarı görevini yerine getirmekte gerekli özeni göstermemektedir. Yapı denetim kuruluşunun uyarı görevi objektif ölçüler içinde değerlendirilmelidir. Bunun anlamı, o işle uğraşan ortalama bir kişinin, söz konusu durumda yapması gereken uyarı davranışdır. Yapılması gereken uyarı, bu bağlamda gerekli özenin gözetilip gösterilmediği ve kusur, normal ve ortalama bir denetçinin aynı durum ve koşullarda yapacağı davranış ile işyerinde ayrıca bir işyeri hekimi ve işgüvenliği uzmanının bulunduğu da göz önüne alınarak, her somut olaya göre belirlenmelidir.

Denetim işinin ayrı bir meslek ve uzmanlık alanı haline getirilmiş olması nedeniyle gösterilmesi gereken özenin derecesi de artmaktadır. Böylesine yüksek özen borcu altında olan denetçi ya da kuruluş öncelikle; meslekleri ile ilgili mevzuatı, mesleğin gerekli kıldığı temel fen ve sanat kurallarını, bu alanla ilgili olmak üzere bilim ve tekniğin değişmez kurallarını, genel olarak bilinen, kabul edilen ve uygulanan kural ve yöntemleri bilmek zorundadır. Bilmemeleri ağır kusur oluşturur. Bilmek yetmez, ayrıca bu kural ve yöntemlerde zaman içinde meydana gelen değişiklikleri de takip etmek zorundadırlar. Burada şunu da eklemek gerekir ki, denetçinin bilmek zorunda olduğu fen, sanat ve sağlık kuralları yapı denetimi hakkındaki kanunda tanımlanmış değildir. Bunun için, inşaatta benzer işler için uyulması gereken ve yapıldığı tarih itibarı ile bilim, fen ve tekniğin elverdiği kural ve olanakların kullanılıp kullanılmadığına bakılacaktır. Bu alanla ilgili asgari kriterlerin yapıda uygulanıp uygulanmadığı mutlaka araştırılmalıdır. Sanat kurallarına aykırılık, yapının tarzına ve yapının özgülendiği amaca uygun yapılıp yapılmadığına bakılarak saptanabilir⁴¹.

Bu kuralların uygulanması bakımından; ulusal mevzuatta hüküm bulunup bulunmadığına bakılır. Böyle bir düzenleme bulunmadığı takdirde yapının fen, sanat ve sağlık kurallarına uygunluğu ulusal veya uluslararası standartlara, bunların da bulunmaması ha-

linde söz konusu yapı sektöründeki iyi uygulama kodları veya bilim ve teknoloji düzeyi ile genel uygulamalara ilişkin beklentiler ve iyiniyet kuralları dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Meslek, fen ve sanat kuralları yasa, yönetmelik ya da standart olarak zaman zaman ilgili bakanlık ve Türk Standartları Enstitüsü tarafından yayımlanmaktadır. Dolayısıyla, yapı hasarının ve iş kazalarının ortaya çıkmaması için hukuk düzeninin öngördüğü standartların altına düşen davranış ve uygulamalar kusur olarak nitelenecektir⁴². Örneğin inşaat alanına hiç gitmeksizin kullanılan demir veya beton kontrol edilmeden uygunluk raporu vermek ağır ihmal olarak nitelenebilir.

d. Sorumluluğun Kapsam ve Sınırları

Yapı denetim kuruluşlarının sorumluluğunun kapsamı 4708 sayılı Kanun bağlamında, yapı hasarı sonucuna bağlanmıştır⁴³. Yapı hasarı denilen husus yapıda meydana gelen, parayla ölçülebilen maddi değeri olan bir zarardır. Yapı hasarı dışında bir zarar meydana geldiğinde örneğin, insan sağlığına bir zarar geldiğinde yapı denetim kuruluşunu yapı denetimi hakkındaki kanuna göre sorumlu tutmak mümkün değildir. İnsan veya eşyalar yapı olmadığına göre bunlardan dolayı bir sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Ayrıca bu kanuna göre manevi zararlardan sorumlu tutulamaz. Çünkü bunlar yapı hasarı kavramı içinde değildir. O zaman insan sağlığına gelen zararlardan dolayı kusurlu olan yapı denetim kuruluşunu, 4708 sayılı Kanun'a göre değil, genel hükümlere göre yani Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre sorumlu tutmak mümkün olacaktır. Yapım işinde ölen ya da yaralanan işveren müteahhidin işçisi ile yapı denetim kuruluşu arasında herhangi bir sözleşmesel ilişki bulunmamaktadır. Öte yandan işveren ile yapı denetim kuruluşu arasında herhangi bir asıl/alt işveren ilişkisinden de söz edilemez. Yapı denetim kuruluşu ile işveren arasındaki ilişki bir işçi-işveren ilişkisi değildir. Yapı denetim kuruluşu, işverenin danışmanı olarak görev yapmamaktadır. Yapı denetim kuruluşunun sorumluluğu, haksız fiil

hükümlerine dayanmaktadır. Bu nedenle, iş kazası sonucu zarara uğrayan kişi, yapı denetim kuruluşunun kusurunu, kendi zararını ve nedensellik bağıını ispat etmek zorunda kalacaktır⁴⁴.

İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz (6331 s. k. m. 4/2). İş sözleşmesinin tarafı kim ise, işyerindeki tehlikelere karşı işçiyi korumak da onun yükümlülüğündedir. Bu yükümlülük, her zaman işçinin iş sözleşmesiyle bağlı olduğu işverene aittir. İş sağlığı ve güvenliğini sağlama ödevi, iş sözleşmesinin niteliğinden doğan bir borçtur. Dolayısıyla, işveren müteahhit adına görev yapmayan yapı denetim kuruluşundan, işyerindeki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarını çözmesi, tehlikeyi gidermesi, uygun cihazları yerli yerine kurdurması beklenmemelidir.

IV. Sonuç

İnşaat (bina inşaatı) işleri çok tehlikeli iş niteliği taşıdığından, inşaat işverenleri, çalışma mevzuatımızda öngörülen iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesinde en etkili yöntem olan işyeri örgütlenmesini oluşturmakla yükümlüdürler. Buna ek olarak, inşaat işverenleri hem projenin hazırlanması hem de uygulanması sırasında sağlık ve güvenliğinin sağlanmasından sorumlu bir sağlık ve güvenlik koordinatörü bulundurmakla yükümlü tutulmuştur. Kapsamı geniş tutulan yükümlülüklerin nasıl uygulanacağı, yönetmeliklere ve tebliğlere bırakılmıştır. Söz konusu iş sağlığı ve güvenliği sistemi, mevzuatın tanımladığı ölçülere uygun işgüvenliği uzmanı ve işyeri hekimi istihdamı bakımından işletmelere ciddi ekonomik yükler getirecektir. Çalışma hayatı için çok önemli olan iş güvenliği ve sağlığında, somut yükümlülüklerin belirlenmesi işinin, idare tarafından kolayca değiştirilebilen ya da yargı tarafından iptal edilebilen, kanunun altında kalan düzenleyici işlemlere bırakılması, bu alandaki istikrar ve hukuki güvenlik bakımından sakıncalar doğuracaktır. İnşaat işverenleri diğer işverenlerden farklı olarak, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması konusunda, 4708 sayılı Yapı Deneti-

mi Hakkında Kanun'un 1. maddesi uyarınca, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapılar bakımından, yapı denetim kuruluşunun uyarısına muhatap olmak durumundadır. Bu nedenle, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasında uyarı görevini yerine getirmeyen yapı denetim kuruluşuna, kaza sonucu insana gelen zararlardan dolayı kusur yüklenebilir ve tazminatla sorumlu hale gelir⁴⁵.

DİPNOTLAR

- 1 Caniklioğlu Nurşen, "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda Öngörülen İşveren Yükümlülükleri", Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, Antalya 2012, s. 30 vd.; Caniklioğlu Nurşen, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısına Göre İş Güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi İstihdamı", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs-Haziran 2012, s. 104; Alpagut Gülsevil, "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısında İşverenin Yükümlükleri ve Risk Değerlendirmesi", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs-Haziran 2012, s. 100.
- 2 Süzek Sarper, İş Hukuku, İstanbul 2012, s. 419; Mollamahmutoğlu Hamdi/Astarlı Muhittin, İş Hukuku, Ankara 2011, s. 624; Seratlı Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara 2003, s. 25.
- 3 Süzek Sarper, İş Güvenliği Hukuku, Ankara 1985, s. 176 vd.; Akın Levent, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Ankara 2001, s. 57-59.
- 4 Süzek, İş Hukuku, age, s. 419; Mollamahmutoğlu/Astarlı, age, s. 629; Sümer Haluk Hadi, İş Hukuku, Konya 2011, s. 86.
- 5 Sümer, age, s. 86.
- 6 Süzek, İş Güvenliği, age, s. 176 vd.; Baycık Gaye, "Yeni Düzenlemeler Açısından İnşaat İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri", AÜHFD, 60 (2) 2011, s. 229.
- 7 Baycık, agm, s. 230.
- 8 Süzek, İş Güvenliği, age, s. 179 vd.; Süzek, İş Hukuku, age, s. 863-878; Caniklioğlu, agt, s. 39; Alpagut, agm, s. 100; Akın Levent, "Risk Değerlendirme Yönetmeliğinin İş Sağlığı ve Güvenliğine Katkısı (Taslak Üzerine Bir Değerlendirme)", Sicil Mart 2012, S. 25, s. 33 vd.
- 9 Ceylan Saadet, "İSG Yasa Tasarısı Orijinal bir Çalışma mı? Neler Getiriyor? Neler İhmal Edilmiş Durumda?", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs-Haziran 2012, s. 92; Aktekin'e göre her türlü ibaresi yükümlülüğü sınırsız hale getirmektedir (Aktekin Şeyda, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağında Dünden Bugüne", Sicil Mart 2012, s. 98).
- 10 Süzek, İş Güvenliği, age, s. 179 vd. Süzek, İş Hukuku, age, s. 863; Mollamahmutoğlu/Astarlı, age, s. 1181; Eren Fikret, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşkazası ve Meslek Hastalığından Doğan Sorumluluğu, Ankara 1974, s. 36-41.
- 11 Baycık, agm, s. 233.
- 12 Caniklioğlu, agt, s. 36.
- 13 Süzek, İş Hukuku, age, s. 865; Mollamahmutoğlu/Astarlı, age, s. 1182.
- 14 Süzek, İş Hukuku, age, s. 865; Caniklioğlu, agt, s. 37.
- 15 Mollamahmutoğlu/Astarlı, age, s. 760; Süzek, İş Hukuku, age, s. 707.
- 16 Aydın İbrahim, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısında ve/veya Kanunu'nda Alt İşveren- "...Başka İşyerlerinden Çalışmak Üzere Gelen Çalışanlar..." Kavramının Anlamı Üzerine Genel Değerlendirme", Sicil Haziran 2012, s. 21 vd.; İren Ertan, "Geçici İş İlişkisinde İşverenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri Alma Yükümlülüğü", AUHFD, 60 (2) 2011, s. 288 vd.
- 17 Alpagut, agm, s. 103.
- 18 Alpagut, agm, s. 103.
- 19 Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde (m. 22/2); a) Asıl işveren ve alt işveren tarafından ayrı ayrı kurul oluşturulmuş ise, faaliyetlerin yürütülmesi ve kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanır. b) Asıl işveren tarafından kurul oluşturulmuş ise, kurul oluşturması gerekmeyen alt işveren, koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar. c) İşyerinde kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren, alt işverenin oluşturduğu kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar. ç) Kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren ve alt işverenin toplam çalışan sayısı elliden fazla ise, koordinasyonu asıl işverence yapılmak kaydıyla, asıl işveren ve alt işveren tarafından birlikte bir kurul oluşturulur. (3) Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirir.
- 20 Ertürk'e göre, işverenin alması gereken tüm tedbirleri yazılı olarak bildirmesini beklemek yerinde olmamıştır, hangi hususlara ilişkin tedbirlerin işverene yazılı olarak bildirilmesi gerektiği konusunda bir ayırım ve sınırlama yapılması gerekmektedir (Ertürk Şükran, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda İşverene Getirilen Yükümlülükler", Sicil İş Hukuku Dergisi, S. 24, Eylül 2012, s. 17).
- 21 Ertürk'e göre bunun kanun yerine tebliğ ile yapılması kabul edilemez (Ertürk, agm, s. 18).
- 22 26.12.2012 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi.
- 23 Yılmaz Fatih, "Risk Değerlendirmesinde Yöntem Sorunu ve Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği Taslağı Üzerine Bir Değerlendirme", Mercək Dergisi, Sayı 66, Nisan 2012, s. 111.
- 24 Yönetmeliğin 6. maddesine göre risk değerlendirmesi ekibi aşağıdakilerden oluşur:
a) İşveren veya işveren vekili.

b) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri.

c) İşyerindeki çalışan temsilcileri.

ç) İşyerindeki destek elemanları.

d) İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlar.

(2) İşveren, ihtiyaç duyulduğunda bu ekibe destek olmak üzere işyeri dışındaki kişi ve kuruluşlardan hizmet alabilir.

(3) Risk değerlendirmesi çalışmalarının koordinasyonu işveren veya işveren tarafından ekip içinden görevlendirilen bir kişi tarafından da sağlanabilir.

- 25 Yılmaz, agm, s. 110.
- 26 Caniklioğlu, agt, s. 41.
- 27 Yılmaz Halil, Türk Hukukunda Yapı Denetim Kuruluşlarının Hukuksal Sorumluluğu, Ankara 2008, s. 28.
- 28 Yılmaz, age, s. 60.
- 29 Yılmaz, age, s. 91 vd.
- 30 Yapı Denetimi Hakkında Yönetmelik madde 5/4 f bendine göre; "Yazılı ihtarına rağmen ruhsata ve eklerine aykırı iş yapan işçi ve ustanın durumunu tespit eder ve yapı müteahhidine bildirir. Bu durum devam ettiği takdirde, ilgili idareye yazılı olarak bildirimde bulunur". I bendine göre; "İnşaat alanında işçi sağlığı ve iş güvenliği ile çevre sağlığı ve güvenliğinin korunması için gereken tedbirlerin alınıp alınmadığını kontrol eder".
- 31 Yılmaz, age, s. 106 vd.
- 32 Alpagut, agm, s. 100; Caniklioğlu, agt, s. 63; Güzel Ali/Okur Ali Rıza/Caniklioğlu Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, İstanbul 2012, s. 397 vd.
- 33 6331 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle ilgili yönetmelik düzenlemesi 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği (İSGHY), aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik (İGUY), 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 10 uncu ve 30 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır); 18.01.2013 tarih 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren, elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerini kapsayan İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik ile 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21 inci maddesine dayanarak hazırlanıp 05.02.2013 tarih 28550 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliği sayılabilir.
- 34 Caniklioğlu, agt, s. 71.
- 35 "Ü. Mimarlık Limited Şirketinin Denizli Yetim Aciz

ve Muhtaçları Koruma Vakfına ait yaşlı dinlenme evi inşaatının A-blok kaba inşaatının yapımını üstlendiği zemin kat taban tabliyesinin çelik pano kalıplarının monte edilmesi sırasında yeterli önlemlerin alınmaması nedeniyle adı geçen firmanın işçisi olan M.K'nın 3 metre yükseklikten düşerek ölmesi şeklinde gelişen olayda; T.Y'nin sözü edilen firmanın mimarı ve olayın vuku bulduğu inşaatın da fenni sorumlusu olduğu iş güvenliği önlemlerinde sorumlu olacağı sanık K.T.'nin ise M. Yapı Denetim Şirketi sorumlusu olup, yapı denetim sorumlusu olarak yapının proje ve hesaplara uygun ve sağlam şekilde yapılmasından sorumlu olduğu ve iş güvenliğinden sorumlu tutulamayacağı dikkate alındığında Yapı Denetim Firması sorumlusu olan K.T.'nin kusurlu olmadığını bildiren diğer bilirkişi raporlarına nazaran, inşaatın düşme şeklinde gelişen iş kazasında sorumlu olduğunu bildiren, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanununun 2.f maddesini yanlış yorumlayan ve yetersiz olan bilirkişi raporuna dayanılarak atılı suçtan beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi, Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına" (Y. 12. CD'nin 18.7.2011 tarih, 2011/1076-405 sayılı Kararı).

- 36 "Yerel mahkemenin hükmüne esas aldığı kusur raporunda davacıya % 30, davalı asıl işveren H. İnş. Taah. ve Tic. Ltd. Şti. ile davalı alt işveren O. Enerj Sis. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye % 70 oranında kusur verilerek kusur dağılımına gidildiği, uyarı görevini yerine getirmesi nedeniyle T. Yapı Denetim Ltd. Şti'nin kusurun bulunmadığının belirtildiği görülmektedir. Davacılar vekilinin temyiz dilekçesi ekindeki Kadıköy 6.Asliye Ceza Mahkemesinin duruşma tutanağı örneğine göre T. Yapı Denetim Ltd. Şti.'nin görevlisi olan A.R.A.'nın mahkûm olduğu anlaşılmaktadır. Dosya içerisinde bulunan ve hazırlık soruşturması sırasında düzenlendiği anlaşılan 31.03.2008 tarihli kusur raporunda da, aynı kişiye tali kusur verildiği görülmektedir. Her ne kadar BK'nın 53. maddesine ve yerleşik Yargıtay uygulanmasına göre, hukuk hakimi: kusur ve derecesinin belirlenmesi bakımından ceza mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile ilke olarak bağlı değilse de, ceza mahkemesinden verilen sanığın isnat edilen eylemi işlemediğinin kesin olarak tespiti olgusuna dayalı beraat kararı ile o eylemin hukuka aykırılığını ve failini belirleyen mahkumiyet kararına bu yönleri ile bağlıdır. Hal böyle olunca ceza davasının sonucunun beklenerek, ceza davasında kesinleşen olgular dikkate alınmak suretiyle kusur durumunun belirlenmesi gerekirken, T. Yapı Denetim Ltd. Şti.'nin kusursuz olduğuna ilişkin kusur bilirkişi raporunun hükme esas alınması isabetsiz olmuştur" (Y. 21. HD.'nin 08.3.2011 tarih, 2010/11147-2010 sayılı Kararı).
- 37 Yapı Denetimi Hakkındaki Yasanın 3. maddesine göre, yapı denetim kuruluşlarının sorumluluğunun esasları, "bu yasanın uygulanmasında, yapı denetim kuruluşları imar mevzuatı uyarınca öngörülen fennî mesuliyeti ilgili yönetime karşı üstlenir" şeklinde açıklanmıştır. İlgili yönetimin neresi olduğu 4708 sayılı Yasa'nın 1/b maddesinde gösterilmiştir. İlgili yönetim: "Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki uygulamalar için bü-

yükşehir belediyeleri ile diğer belediyeleri, bu alanlar dışında kalan alanlarda valilikleri, yapı ruhsatı ve kullanma izin belgesi verme yetkisine sahip diğer idareleri" ifade etmektedir. İmar Yasası'nın 28. maddesinde fenni mesulün görevi: Yapıyı ruhsat ve eklerine uygun olarak yaptırmak, yapı ruhsat ve eklerine aykırı ise, bu durumu ruhsat veren organa bildirmek gibi, kamu yararının gerçekleşmesi amacına yönelik olarak, yapılaşma sürecini kamu adına izlemek ve denetlemek ve ona karşı sorumlu olmak şeklinde belirlenmiştir. Fenni mesuliyet, denetim kuruluşunun yaptığı işin kamuyu ilgilendiren yönünü ve kamuya karşı olan sorumluluğunu ortaya koymaktadır.

- 38 Yılmaz, age, s. 118 vd.
- 39 Oğuzman M. Kemal/Öz M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, s. 469 vd.; Tekinay Selahattin Sulhi/Akman Sermet/Burcuoğlu Haluk/Altop Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 484 vd.
- 40 Özsunay Ergun, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul 1974, s. 58.
- 41 Erten M. Ali, Türk Hukukunda Yapıların Neden Oldukları Zararlardan Dolayı Sorumluluk, Ankara 2000, s. 63.
- 42 Ergun Özsunay, "Türk Hukukunda İşletenin Sorumluluğu ve Sorumluluktan Kurtulması Bakımından Kusurun Etkisi ve Önemi", Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu, 21-22 Ekim 1977, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No: 623, İstanbul 1980, s. 69.
- 43 Yılmaz, age, s. 166 vd.
- 44 Oğuzman/Öz, age, s. 523; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, age, s. 577.
- 45 Y. 21. HD.'nin 12.02.2013 tarih, 2012/7677-2089 sayılı ve 02.07.2012 tarih, 2012/4914-12710 sayılı Kararları.

KAYNAKLAR

- Akın İlevent, "Risk Değerlendirme Yönetmeliğinin İş Sağlığı ve Güvenliğine Katkısı (Taslak Üzerine Bir Değerlendirme)", Sicil Mart 2012
- Akın İlevent, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Ankara 2001
- Aktekin Şeyda, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağında Dünden Bugüne", Sicil Mart 2012
- Alpagut Gülsevil, "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısında İşverenin Yükümlükleri ve Risk Değerlendirmesi", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs-Haziran 2012
- Aydınlı İbrahim, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı'nda ve/veya Kanunu'nda Alt İşveren- "...Başka İşyerlerinden Çalışmak Üzere Gelen Çalışanlar..." Kavramının Anlamı Üzerine Genel Değerlendirme", Sicil Haziran 2012
- Baycık Gaye, "Yeni Düzenlemeler Açısından İnşaat İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri", AÜHFD, 60 (2) 2011
- Caniklioğlu Nurşen, "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği

Kanununda Öngörülen İşveren Yükümlülükleri", Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, Antalya 2012

- Caniklioğlu Nurşen, "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı'na Göre İş Güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi İstihdamı", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs Haziran 2012
- Ceylan Saadet, "İSG Yasa Tasarısı Orijinal bir Çalışma mı? Neler Getiriyor? Neler İhmal Edilmiş Durumda?", İşveren Dergisi, S. 3, Mayıs-Haziran 2012
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşkazası ve Meslek Hastalığından Doğan Sorumluluğu, Ankara 1974
- Erten M. Ali, Türk Hukukunda Yapıların Neden Oldukları Zararlardan Dolayı Sorumluluk, Ankara 2000
- Ertürk Şükran, "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda İşverene Getirilen Yükümlülükler", Sicil İş Hukuku Dergisi, S. 24, Eylül 2012
- Güzel Ali/Okur Ali Rıza/Caniklioğlu Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, İstanbul 2012
- İren Ertan, "Geçici İş İlişkinde İşverenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri Alma Yükümlülüğü", AUHFD, 60 (2) 2011.
- Mollamahmutoğlu Hamdi/Astarlı Muhittin, İş Hukuku, Ankara 2011
- Oğuzman M. Kemal/Öz M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995
- Özsunay Ergün, Tüzel Kişiler, İstanbul 1982
- Özsunay Ergun, "Türk Hukukunda İşletenin Sorumluluğu ve Sorumluluktan Kurtulması Bakımından Kusurun Etkisi ve Önemi", Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu, 21-22 Ekim 1977, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No: 623, İstanbul 1980
- Seratlı Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara 2003
- Sümer Haluk Hadi, İş Hukuku, Konya 2011
- Süzek Sarper, İş Hukuk, İstanbul 2012
- Süzek Sarper, İş Güvenliği Hukuku, Ankara 1985
- Tekinay Selahattin Sulhi/Akman Sermet/Burcuoğlu Haluk/Altop Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993
- Yılmaz Halil, Yapı Denetim Kuruluşlarının Hukuksal Sorumluluğu, Ankara 2008